

- a téma hazai indokai és előnyei a külföldi indokokkal és előnyökkel azonosak;
- a bemutatott két alaptechnológia mellett hazánkban nagy lehetőségek rejlenek a mezőgazdasági területeken létesítendő mezővédő erdősávokban akkor, ha az erdősávok létesítésekor a helymegválasztásnál a mezőgazdasági termelés igényei, az erdősávok fafajának és nevelő-, illetve végvágási ciklusainak megválasztásánál pedig az energiacélú hasznosítás szempontjai érvényesülnek.
- a hozamok kezdeti értékei is kedvezőek, azok meghaladják az NSZK, Ausztria és a skandináv országok hasonló eredményeit;

A KÍMÉLETES FAKITERMELÉSI TECHNOLÓGIÁK ALKALMAZÁSÁNAK FELTÉTELEI

DR. RUMPF JÁNOS

A társadalom egyre inkább számon kéri az erdő védelmi és jóléti funkciójából következően az erdészekre háruló feladatok teljesítését. A fakitermelés területén is sok új szempontot kell(ene) figyelembe venni a munkák tervezése és végrehajtása során. Ha ugyanis az erdőgazdálkodás fő funkcióit sorra vesszük — *gazdasági, védelmi, jóléti* —, akkor könnyen beláthatjuk, hogy a fahasználat az elsőben döntő, míg a másik kettőnél is gyakran mértékadó szerepet játszik.

Amíg azonban az első (és ma még legfontosabbnak tekintett) funkció területén a fakitermelés szerepe egyértelműen pozitív (hiszen főleg a fahasználat biztosítja az erdővel gazdálkodóknak azokat a bevételeket, amelyekből a rendszeres erdőgazdálkodás fenntartható), addig a másik két funkció esetében inkább negatív hatásait szokták és lehet ma még hangsúlyozni.

A gazdasági és egyéb funkciók közötti, gyakran csak látszólagos ellentmondás feloldását a hagyományos szemlélet képviselői a gazdasági oldalról kiindulva kísérelték meg. Szerintük a helyes erdőgazdálkodás alapja az állandó és folytonos erdőhasználat feltételeinek megteremtése, mely egyben megőrzi az erdő vízszabályozó, védelmi, egészségügyi és egyéb hasznos tulajdonságait is.

Habár látásmódunkban a közeljövőben paradigma váltás várható, mert valószínűleg az erdő egyéb funkciói jóval nagyobb szerepet kapnak, és az erdő gazdasági kihasználásának lehetőségeit fogják egyre inkább ezekhez igazítani — ma még elkerülhetetlen a gazdaságcentrikus vizsgálódás.

Az erdőhasználat az előbb említett, szélesebb körben is meghatározó szerepének azonban csak akkor tud megfelelni, ha a szakszerű és kíméletes nevelővágások és véghasználatok végrehajtását nem nehezítik ellene ható gazdasági szabályozók és feltételek.

A műszaki fejlődés eredményeként ugyanis ma már olyan technikai eszközök és olyan technológiák állnak rendelkezésre a fakitermelés területén is, amelyek segítségével a hagyományos eljárásoknál kíméletesebben, de magas termelékenységgel oldhatjuk meg az erdőművelők által igényelt, legbonyolultabb munkákat is (pl. az egyedi válogatásra alapozott nevelővágásokat). A költségek azonban nálunk ma még legtöbbször elfogadhatatlanul megnövekednek az ilyen eszközök alkalmazásakor.

A fakitermelés területén dolgozó szakemberek többsége magáénak vallja azt a szemléletmódot, mely szerint a fakitermelés tervezése és végrehajtása során nagy súllyal kell számolni az erdőművelés követelményeivel, az erdő hosszú távú hozamának, környezetvédelmi és rekreációs hatásának biztosításával. Sőt véleményünk szerint nemcsak a feltétel nélkül elfogadott (netán számításokkal is igazolt), hanem az egyértelműen nem bizonyított erdőművelési-ökonómiai szempontoknak is elősbsbségük van a fakitermelés közvetlen ráfordításainak alakulásával szemben.

Ezeknek az állásfoglalásoknak azonban mindaddig csupán „gesztusértéke” van, amíg a rövid távú érdekeknek jobban megfelelő, kevésbé szakzszerű és kíméletes módszerek alkalmazásával nagyobb vállalati nyereség érhető el, és gyakran a környezet durva károsítását eredményező beavatkozások sem vonnak maguk után szankciókat. Amíg a védelmi és jóléti funkciókból reánk háruló többletfeladataink teljesítésének honorálása elmarad a társadalom részéről és a jövő érdekeit jobban figyelembe vevő beavatkozások többletráfordítása egyértelműen veszteségként könyvelhető el, addig sajnos a szakmai öntudat és az erdészbecsület önmagában nem képes megfordítani a kedvezőtlen tendenciákat.

A jövőben egyre fokozódó jelentőségű természetkímélő, ill. természetszerű erdőgazdálkodásban a fakitermelés helyes módszereinek alkalmazását csak a megfelelő, erre ösztönző közgazdasági feltételek és szabályozók megteremtésével, következetes ellenőrzés és szankcionálás mellett lehet széles körben elterjeszteni. Ehhez az összes, rövid és hosszú távon jelentkező pozitív és negatív hatások felkamatolás, ill. diszkontálás nélküli számbavételére és összegezésére van szükség, melyhez a védelmi és jóléti szolgáltatások értékváltozásainak legalább közelítő számszerűsítése is elengedhetlen — a különböző fakitermelési módszerek alkalmazásának összes következményét felméréndő. Ide tartozna a vagyonérdekeltség fokozottabb érvényesítése is, vagyis az erdőállomány értékének növekedését eredményező munkák rövid távon történő anyagi elismerése.

Ebben a jelentős fejlesztőmunkában a fahasználat területén dolgozó elméleti és gyakorlati szakembereknek is jelentős szerepük lesz, és nem csak a további, az embert és a környezetet egyaránt kímélő technológiák kidolgozásában. A rövid és hosszú távon érvényesülő műszaki, biológiai és ökonómiai hatások együttes értékelése útján kiválasztott kíméletes fakitermelési és anyagmozgatási technikák és technológiák elterjesztése a természetkímélő erdőgazdálkodás alapfeltétele lehet. Így talán elérhetjük, hogy ne az erdészek ellenében kelljen az erdőt megvédeniük a „zöldeknek”.

Az NDK erdészeti műszaki-tudományos folyóirata az 1951-ben indult DER WALD lett. A pártállam megerősödésével erőteljes kormányirányítás alá került és neve SOZIALISTISCHE FORST- u. JADWIRTSCHAFT-tá vált. Ez hamar kettément, majd az idők változásával elmaradt a SOZIALISTISCHE, maradt a kizárólag a népgazdasági ágra utaló FORSTWIRTSCHAFT. Ennek 1990. évi 5. számában annak a felismerésnek adott hangot, hogy az erdő társadalmi feladatát csak úgy teljesítheti, ha ez megfelel saját ökológiai feltételeinek, s ezeket a gazdálkodásban mindig szem előtt kell tartani. Így a mostani nagy államátalakításban újra változtat, visszaveszi az új felfogást jobban tükröző DER WALD címet, és így jelenik meg 1990 júliusa óta, életét a 40. évfolyam 7. számával folytatva.

(DW, 1990/7. Ref.: Jérôme R.)